

APROXIMACIÓ A LA VISIÓ DELS JOVES DE LA UNIVERSITAT DE GIRONA VERS LA GENT GRAN I L'ENVELLIMENT

Anna Bosom i Auguet, estudiant d'Educació Social a la Universitat de Girona.

RESUM

El volum de població de gent gran a Espanya, concretament a Catalunya, té una gran rellevància, atès que hi ha un gran percentatge d'aquest tipus de població, i les previsions estimen que al 2050 aquesta franja poblacional doblarà el percentatge actual. Així doncs, la visió que se'n tingui avui provocarà que les persones grans visquin aquest procés de determinada manera. Influint, també, en com la resta de població els tracti i visqui el seu propi procés d'envelliment. Arrel d'això, s'ha focalitzat l'estudi en el col·lectiu de joves universitaris, de la Universitat de Girona, buscant conèixer quins estereotips tenen aquests, permet-nos veure que hi ha certes diferències segons la carrera universitària que cursen. Els resultats obtinguts han estat comparats amb els trobats per altres autors anys enrere, deixant entreveure que hi ha hagut una evolució quant a la imatge, principalment negativa, dels joves vers la gent gran, reduint-se considerablement.

Paraules clau: gent gran, envelliment, joves, estereotips.

1. INTRODUCCIÓ

Qui no ha sentit mai dir d'algú: *“les persones grans són com nens”*, *“la gent gran és saviesa”*, *“tots els avis són iguals”*, entre molts altres exemples que podríem trobar. Però, realment és així? Realment totes aquelles creences que tenim vers la gent gran reflecteixen la vertadera realitat? Què hi ha de cert en la imatge que es té de la gent gran i què són mites? Totes aquestes preguntes s'intenten respondre en aquest article, on a part d'estudiar quines són les creences que tenen els joves vers l'envelliment i les persones grans, es procura també fer un pas més enllà i veure quina ha estat l'evolució tenint en compte altres estudis realitzats amb anterioritat.

En poques paraules, aquest article presenta un estudi sobre els estereotips i creences que els joves, estudiants de la Universitat de Girona, atribueixen al col·lectiu de persones grans. En concret, és a dir, quant a objectius específics, aquest estudi busca conèixer si la carrera universitària que cursen està relacionada amb la imatge que tenen sobre la gent gran, identificar quina és l'edat a la qual consideren que una persona esdevé envellida, saber si aquest és un tema que els preocupa o els fa por i finalment, conèixer amb més detall quina és la imatge que aquests joves tenen de la gent gran, podent analitzar quins han estat els canvis que hi ha hagut des de fa uns anys, tot partint dels resultats obtinguts per tres estudis anteriors d'autors diferents.

2. APROXIMACIÓ CONCEPTUAL

Des de les últimes dècades estem vivint un gran canvi demogràfic, caracteritzat principalment per un fort envelliment de la població. Aquest és degut bàsicament a tres factors: la disminució de la natalitat i la mortalitat, així com l'increment de l'esperança de vida. Des de finals dels anys setanta s'ha produït una forta davallada de la natalitat i de la mortalitat, que el que ha provocat és que la proporció de persones grans augmentés, ja que també ha incrementat l'esperança de vida –situant-se en una mitjana de 82 anys, concretament 79,2 en el cas dels homes i 85 en el de les dones-. Segons l'Institut Nacional de

Estadística (INE, 2011), el percentatge de població major de 64 anys és del 17,3%, d'aquí que la població actual pugui considerar-se envellida. La previsió d'evolució és que continuï augmentant, situant-se a un 32% de la població al 2050. Així doncs, d'aquí pocs anys la gent gran ampliarà, encara més, la seva rellevància en l'estructura poblacional de la nostra societat.

Aquesta situació comporta un seguit d'interrogants entorn aquest col·lectiu. Entre ells trobem els relacionats amb la imatge i expectatives que la societat els atorga, amb les conseqüències que això pot comportar. Aturem-nos un moment a parlar sobre aquesta imatge social, sobre els estereotips. Fernández-Ballesteros els defineix com *“un cliché o un model fix, compartit per una determinada col·lectivitat, que s'utilitza per conceptualitzar a un determinat subjecte de coneixement abstracte com la vellesa[...]*”¹(2004:36). L'autora afirma que aquestes imatges s'aprenen a través dels processos de socialització, i que un cop apresos, explicaran la conducta tant individual com social que s'adopta vers les persones que configuren, en aquest cas, la vellesa. Aquests estereotips i les conseqüents conductes, influiran en l'envelliment de les mateixes persones grans, contribuint *“a generar-los un autoconcepte negatiu de si mateixos, a desenvolupar una autoestima devaluada i a assumir formes de comportament, que consideraven adequades a la seva edat, encara que elles percebessin que no havien canviat tant”*² (Montañés i Latorre, 2004:24). Depenent de la valoració i integració que tinguin per part de la societat, aquesta etapa de la vida serà viscuda d'una determinada manera. A tall d'exemple, si no es valora la vellesa, s'exclourà més a la gent gran, tot comportant un procés d'envelliment negatiu, mentre que si fos el cas contrari, es gaudiria més d'aquesta etapa de la vida.

Quan aquests estereotips van relacionats amb l'edat de la persona o col·lectiu, parlem d'edadisme, però quan se centren amb les persones grans, es denomina vellisme. Concretament, aquest és entès com *“el manteniment d'estereotips o actituds prejudicades cap una persona únicament pel fet de ser gran”*³ (Palmore, 1999, citat per Losada, 2004:1), fet que pot comportar

¹ Traducció per l'autora.

² Traducció per l'autora.

³ Traducció per l'autora.

conseqüències realment negatives pel col·lectiu en qüestió. En el cas dels adults, la percepció que tinguin de la vellesa influirà en el seu propi procés, igualment amb els joves, en els quals els repercutirà en la manera com tractin a la gent gran i en com enfoquin el seu propi envelliment.

Montañés i Latorre (2004), distingeixen dos tipus d'estereotips, els positius i els negatius. Per una banda, els primers se'ls ha relacionat amb qualitats tals com: l'experiència, la sensatesa, la saviesa, portant així a respectar a les persones grans, demanant-los consell, escoltant les seves opinions, tot confiant amb les seves capacitats. Per l'altra, la cultura popular està plena de dites que relacionen la vellesa amb estereotips o qualificacions negatives -dèficits, mancances, debilitats, febleses, etc.-, relacionades amb els canvis físics, psicològics i socials que es van vivint a mesura que envellim, fent-se més notoris com més avançada és l'edat. Com ara:

- *“Arribar a vells volem veure-ho, però sense ser-ho.”*
- *“Com més anem, menys valem.”*
- *“Com més anys, més desenganys.”*
- *“De jove, projectes; de gran, renúncies.”*

De fet, des de fa uns anys s'han incrementat els estudis sobre aquesta temàtica, és a dir, que busquen quins són els estereotips que diferents grups poblacionals associen a la gent gran. S'arriben a conclusions distintes depenent de l'any i el context, observant que els joves titllen a la gent gran d'inútil i improductiva (Escovar, 1987), o considerant que la persona gran té les següents característiques: carències de salut, amb discapacitats físiques, amb problemes de memòria, que no sap resoldre problemes, poc activa, rígida, inflexible i “com un nen”, tot i que també hi veuen certs aspectes positius, és a dir, capacitat per aprendre, igual de responsables que els més joves, i que poden tenir amics com en altres etapes de la vida (Fernández-Ballesteros, 1992). Aquest últim estudi, no se centrà només en els joves, sinó que el va estendre a totes les franges d'edat, veient que com més joves, més positiva és la imatge que en tenen. Així mateix, va veure que ser vidus influencia negativament en la percepció que tenen, atès que és pitjor que en el cas dels solters o casats. A més, també va trobar que influeix en la imatge que es té, el

nivell d'estudis, és a dir, com menys estudis, més negativa és la visió que les persones tenen sobre el col·lectiu de la gent gran.

S'ha passat, a més a més, per estudis que recullen l'ambivalència i les actituds contradictòries quant a la visió dels joves vers les persones grans, ja que els consideren amables i antisocials, o savis i senils al mateix temps (Hummert, 1990), o bé, trobant un equilibri entre els estereotips negatius i positius entorn la vellesa, sense que cap dels dos tingui un clar predomini, tot estant d'acord els joves en els estereotips positius i negatius d'aquest col·lectiu. Per exemple, la majoria de joves comparteix que l'exercici físic és saludable en la gent gran o que tenen capacitat d'aprendre, i alhora, la majoria està d'acord que l'envelliment comporta una pèrdua de memòria o que es tendeix a mantenir comportaments infantils (Montañés i Latorre, 2004).

Malgrat tot, també hi ha estudis que mostren que gairebé s'ha desterrat la imatge que descrivia a la gent gran com persones passives, ancorades al passat, amb una visió negativa de la realitat, tenint clar que la gent gran és un col·lectiu heterogeni (Observatorio de Personas Mayores, 2001). N'hi ha que han conclòs que els joves creuen que el col·lectiu de gent gran és molt ben tractat, trobant com a difícil i negativa la manca d'autonomia personal i la conseqüent dependència en les persones més envellides, encara que reconeixen que la majoria d'aquestes ha aconseguit tenir un bon nivell de normalització i integració social (Santamarina, 2002). Camilli, Millán i Tirro (2009) en el seu estudi, també arriben a la conclusió que hi ha un predomini d'una visió positiva dels joves universitaris vers la gent gran, trobant que hi ha certes diferències amb el fet d'haver o estar convivint amb alguna persona gran, atès que el tipus de convivència que han tingut influeix en la manera com els veuen, atribuint-los generalment, característiques positives, essent-ho més en el cas de les àvies. Ja anys abans, Kennedy (1992), qui estudià la relació entre avis i néts, trobà que els joves en general, tenen actituds positives vers la gent gran, en concret cap als seus parents.

Tots aquests estudis usaren una metodologia diferent per tal d'arribar a aquestes conclusions. No obstant, en el cas de Fernández-Ballesteros (1992) i

Montañés i Latorre (2004), usaren una enquesta molt semblant per arribar a aquests resultats.

De tota manera, hi ha uns punts que comparteixen la majoria d'aquests estudis, i és que s'ha de tenir molt en compte que les persones grans no viuran el procés d'envelliment per igual, sinó que és molt heterogeni, com reconeix la teoria del Cicle Vital (Montañés i Latorre, 2004), cada individu el viu a un ritme diferent i d'una determinada manera, així com amb uns efectes, que tot i soler ser freqüents en aquesta etapa, no significa que tots els hagin de viure ni que siguin els mateixos per a tothom.

A més a més, tots els estudis mencionats posen atenció en el fet de procurar aconseguir un envelliment el més exitós possible. Arrel d'això, existeixen tot un seguit de teories de l'envelliment que persegueixen aquest envelliment d'èxit, tals com: la teoria de l'envelliment òptim o satisfactori (Baltes i Baltes, 1980) o la que s'està estenent més a dia d'avui, la teoria de l'envelliment actiu (OMS, 2002). Aquesta última *"és el procés d'optimitzar oportunitats per la salut, la participació i la seguretat per tal de millorar la qualitat de vida a mesura que la gent envellaix"*⁴ (OMS, 2002:12). El que permet és que la gent s'adoni del seu potencial físic, social i mental, participant a la societat tenint en compte les seves necessitats, desitjos i capacitats, mentre se'ls prové de protecció, seguretat i la cura que necessiten. Que s'estengui la pràctica d'aquesta teoria de l'envelliment ajudaria en l'autoconcepte que té la gent gran sobre ella mateixa, podent treballar, així, els afectes –sovint negatius- dels estereotips vers aquest col·lectiu, procurant, també, modificar la imatge que la societat té d'aquest.

3. MÈTODE

Aquest estudi s'ha dissenyat a partir de tres experiències anteriors, Fernández-Ballesteros (1992), Montañés i Latorre (2004) i Camilli, Millán i Tirro (2010). La primera realitzà un estudi sobre els estereotips relacionats amb l'envelliment en

⁴ Traducció per l'autora.

els espanyols tenint en compte totes les edats, el sexe, estat civil, nivell educatiu o la classe social. Montañés i Latorre van usar la mateixa tipologia de qüestionari, adreçant-lo únicament a joves universitaris d'Albacete. Camilli et al. (2010), en canvi, se situa a Veneçuela, concretament, se centra en estudiar la imatge que tenen els joves universitaris de l'envelliment, allunyant-se més dels dos estudis anteriors.

La mostra utilitzada en aquesta recerca està composta per 96 joves universitaris, concretament, de la Universitat de Girona. Aquest col·lectiu és el que haurà de tractar en un futur no gaire llunyà amb persones grans, inclús, alguns dels enquestats pot ser que acabin treballant amb el col·lectiu en qüestió. També són la futura gent gran, són els que entraran ben aviat a l'adulthood i s'adonaran cada vegada més que es troben en un procés d'envelliment. Per tant, la imatge que tinguin avui de les persones grans, influenciarà en la manera com ells visquin i tractin als altres en aquest procés.

Val a dir que s'ha procurat que fossin joves estudiants de diferents carreres universitàries per poder analitzar si hi ha algun tipus de diferència amb les respostes donades pels estudiants de la Facultat d'Educació i Psicologia (FEP) respecte a les altres facultats, ja que en principi, en aquests graus es treballen més els estereotips i els efectes en els col·lectius. Així doncs, s'ha aconseguit enquestar a un total de 96 universitaris, dels quals un 36% són nois i un 64%, noies. Aquests tenen edats compreses entre els 18 i 27 anys amb una mitjana de 21 anys. Del conjunt d'enquestats, trobem que un 43% estudia a la FEP, mentre que un 57% ho fa a les altres facultats.

L'enquesta es va estructurar en tres parts, és a dir, s'havia d'omplir cada part abans de poder continuar amb la següent. Les dades més descriptives s'inclouïen en l'inici de l'enquesta, on es preguntava pel sexe, edat i grau universitari que cursaven. També, cal dir que vaig afegir-hi una pregunta, o sia, quina edat consideraven que s'era una persona gran. Vaig incloure-ho a la primera pàgina per tal que no es veiessin influenciats si continuaven amb l'enquesta, d'aquesta manera, pretenia aconseguir una resposta més neutral. En la segona part hi constava una taula, semblant a la que va usar Fernández-Ballesteros (1992) de Montorio i Izal (1991), en el seu estudi. En ella hi

constaren 20 afirmacions, principalment negatives, sobre l'envelliment, les quals estaven relacionades amb la salut, les funcions intel·lectuals i motores, el caràcter, la jubilació i les relacions interpersonals, tal com trobem a la *Figura 1*. A cada afirmació es responia segons si s'hi estava: "molt d'acord", "d'acord", "en desacord" o "molt en desacord".

Figura 1: Afirmacions enquestades.

-
1. La major part dels adults mantenen un nivell de salut acceptable fins als 65 anys, aproximadament, on es produeix un fort deteriorament de la salut.
 2. La major part de les persones majors de 65 anys tenen una sèrie d'incapacitats que les fan dependre dels altres.
 3. La major part de les persones quan arriben als 65 anys d'edat, aproximadament, comencen a tenir un considerable deteriorament de la memòria.
 4. Es gairebé impossible que les persones grans puguin aprendre coses noves.
 5. A mesura que les persones es fan grans, es tornen més rígides i inflexibles.
 6. A mesura que les persones es fan grans són menys actives.
 7. En general, les persones grans són menys responsables que els adults joves.
 8. És convenient per les persones jubilar-se entre els 60 i 65 anys d'edat.
 9. La gent gran té menys amics que les persones més joves.
 10. Les persones grans tenen menys interès pel sexe.
 11. Donat que la feina és quelcom molt important per les persones, és molt probable que la jubilació causi trastorns psicològics.
 12. A mesura que ens fem grans perdem la capacitat de resoldre els problemes als quals ens enfrontem.
 13. Les persones grans són, en moltes ocasions, com nens.
 14. A mesura que ens fem grans, perdem l'interès per les coses.
 15. Els defectes de la gent s'incrementen amb l'edat.
 16. Les persones grans s'irriten amb facilitat i són rondinaires.
 17. La vellesa és el moment de descansar després de tota una vida dedicada a treballar.
 18. L'exercici físic no és recomanable per les persones grans.
 19. Gairebé cap persona més gran de 65 anys fa una feina tan bé com ho faria una altra de més jove.
 20. Una gran part de persones majors de 65 anys "caduquegen".
-

Per últim, la tercera part de l'enquesta estava formada per 4 preguntes a fi i efecte de percebre quin grau de contacte han pogut mantenir els joves amb una persona gran i en com veuen el seu propi envelliment, és a dir: "Has

conviscut a casa teva amb alguna persona gran?” (sí/no), “Actualment, vius amb alguna persona gran?” (sí/no), “Amb quina freqüència penses amb l’envelliment?” (mai, gairebé mai, a vegades, freqüentment o molt freqüentment) i finalment, “Quin grau de temor et provoca l’envelliment?” (cap, poc, bastant, molt o massa). Aquestes preguntes les van emprar Camilli et al. (2010) en el seu estudi, les quals he trobat interessants d’analitzar en una altra realitat i context ben diferents. Aquesta va ser l’última part de l’enquesta perquè com expressa l’OMS (2012), *“tots en general, valorem i respectem a la gent gran que estimem o coneixem bé. Però les nostres actituds cap a les altres persones grans de la comunitat en general, poden ser diferents”*⁵, o sia, és distinta la imatge que tenim d’una persona gran en concret, que coneixem, que els estereotips que s’associen al col·lectiu a nivell general. Així doncs, les dues primeres preguntes haurien influenciat en les respostes de les afirmacions posteriors, puix que si ho hagués posat abans, hagués fet entrar als enquestats en la imatge d’una persona concreta i no era això el que buscava, sinó que volia que primer pensessin a nivell general, preguntant posteriorment per les individualitats.

Les enquestes foren contestades electrònicament amb l’ajuda de “Drive”, fet que m’ha permès arribar a més estudiants i de més varietat de graus. El mateix programa m’ha facilitat la representació dels resultats, tot i que en més d’un cas ho he hagut de reproduir personalment amb l’ajuda de l’“Excel”.

4. RESULTATS

Les variables analitzades en aquest estudi, és a dir, la carrera universitària que estudien els joves, la por a l’envelliment i la freqüència amb la que pensen amb la vellesa, han repercutit d’alguna manera en les respostes que han donat els enquestats davant les afirmacions. No obstant, tal com m’havia proposat en el disseny de l’enquesta, he trobat que el fet d’estar o d’haver conviscut amb una persona gran, no ha influït en la visió que els joves tenen del col·lectiu de persones grans.

⁵ Traducció per l’autora.

Així doncs, per començar, s'ha trobat que el grau que s'estudia fa variar la resposta donada quant a l'edat que es considera que una persona és gran. La mitjana és de 65,6 anys, amb un mínim de 40 i amb un màxim de 80 anys. Coincidint, la majoria de joves, amb l'edat de jubilació com a referència per a qualificar una persona de gran. Tanmateix, hi ha hagut algun estudiant del "Grau en Educació Social" que no ha respòs un nombre concret, sinó respostes com:

- "A partir del moment en el que es deixa de gaudir de la vida."
- "No hi ha una edat concreta, sinó que varia depenent de la persona."
- "Depèn de com t'hagi tractat la vida i del teu esperit pots ser una persona gran abans o després."

Tot i que no es donin en gaire proporció, trobem que aquest tipus d'estudiants poden tenir una visió més enllà d'un simple nombre, el qual tan sols ens serveix d'orientació, puix que el que realment importa és com se senti cadascú.

Pel que fa al grau de temor i la freqüència en què els joves pensen amb l'envelliment, s'ha vist que aquests tenen poc temor (44%), seguit de cap (27%) i de bastant (21%) vers l'envelliment. Pensen amb la vellesa a vegades (47%), gairebé mai (27%) i freqüentment (12%). Així doncs, es pot deduir que pels joves el fet d'envellir és quelcom que veuen que els queda lluny i no se'n preocupen gaire ni els fa por. Tanmateix són conscients que és una etapa més de la vida, ja que la majoria reconeix que hi pensa a vegades.

En relació als resultats donats en les afirmacions, una primera aproximació ens permet començar a veure quins estereotips positius i negatius tenen els joves universitaris vers les persones grans. Per tal de clarificar quines han estat les seves respostes, s'han recollit en la *Figura 2* les afirmacions en les quals s'ha contestat "en desacord" o "molt en desacord" i en la *Figura 3*, amb les quals estan "d'acord" o "molt d'acord", indicant-ne també el percentatge obtingut per a cadascuna d'elles. Aquestes afirmacions, doncs, ens permeten començar a intuir quina és la imatge que té la mostra enquestada entorn la gent gran.

Figura 2: Afirmacions que els joves no comparteixen

Ítem	%
18. L'exercici físic no és recomanable per les persones grans.	95,8
4. És gairebé impossible que les persones grans puguin aprendre coses noves.	92,7
7. En general, les persones grans són menys responsables que els adults joves.	89,6
9. La gent gran té menys amics que les persones més joves.	82,3
14. A mesura que ens fem grans, perdem l'interès per les coses.	82,3
19. Gairebé cap persona més gran de 65 anys fa una feina tan bé com ho faria una altra de més jove.	82,3
2. La major part de les persones majors de 65 anys tenen una sèrie d'incapacitats que les fan dependre dels altres.	80,2
20. Una gran part de les persones majors de 65 anys "caduquegen".	77,1
3. La major part de les persones quan arriben als 65 anys d'edat, aproximadament, comencen a tenir un considerable deteriorament de la memòria.	71,9
12. A mesura que ens fem grans perdem la capacitat de resoldre els problemes als quals ens enfrontem.	67,7
16. Les persones grans s'irriten amb facilitat i són rondinaires.	62,5
15. Els defectes de la gent gran s'incrementen amb l'edat.	60,4
6. A mesura que les persones es fan grans són menys actives.	56,3
10. Les persones grans tenen menys interès pel sexe.	51

Com bé es pot veure, quant a les afirmacions amb les quals estan en desacord, el percentatge és molt més elevat que les que han contestat afirmativament, és a dir, hi ha una major proporció de joves que té clar que hi ha algunes idees que són –des del seu punt de vista- errònies o falses. Tenint en compte que la major part de les afirmacions plantejades eren negatives entorn la vellesa, i veient la quantitat que n'hi ha a ambdues taules, podem entreveure que tindran una imatge més positiva que negativa de les persones grans.

Com s'ha dit al començament d'aquest apartat, tots els enquestats estan d'acord i en desacord amb les mateixes afirmacions, excepte en tres casos. Concretament els estudiants d'Educació i Psicologia estan en desacord amb el fet que es produeixi un fort deteriorament de la salut a partir dels 65 anys, que les persones grans tinguin menys interès pel sexe i que siguin com nens.

Mentre que els estudiants d'altres facultats contesten afirmativament a aquests enunciats. D'aquesta manera, es pot veure que els joves estudiants de la FEP, tenen un menor nivell d'estereotips negatius vers la vellesa.

Figura 3: Afirmacions que els joves comparteixen

Ítem	%
17. La vellesa és el moment de descansar després de tota la vida dedicada a treballar.	79,2
8. És convenient per les persones jubilar-se entre els 60 i 65 anys d'edat.	68,8
5. A mesura que les persones es fan grans, es tornen més rígides i inflexibles.	65,6
11. Donat que la feina és quelcom molt important per les persones, és molt probable que la jubilació causi trastorns psicològics.	54,2
13. Les persones grans són, en moltes ocasions, com nens.	54,2
1. La major part dels adults mantenen un nivell de salut acceptable fins als 65 anys, aproximadament, on es produeix un fort deteriorament de la salut.	53,1

Fent un pas més per acostar-nos als vertaders estereotips –tant positius com negatius- que tenen els joves enquestats vers la gent gran, s'ha considerat pertinent, la reformulació d'algunes de les afirmacions a fi i efecte de reflectir més acuradament com els veuen. Per exemple, enlloc de dir “L'exercici físic no és recomanable per les persones grans” direm que “L'exercici físic és recomanable per les persones grans”, atès que no estan d'acord amb aquesta afirmació i per tant, deduïm que la creença real és l'antònim d'aquesta. Seguidament, es troben les *Figures 4 i 5*, en les quals s'han agrupat els estereotips detectats segons si són negatius o positius per facilitar-ne l'anàlisi posterior.

Figura 4: Estereotips negatius

Ítem	%
8. És convenient per les persones jubilar-se entre els 60 i 65 anys d'edat.	68,8
5. A mesura que les persones es fan grans, es tornen més rígides i inflexibles.	65,6
11. Molt probable que la jubilació causi trastorns psicològics.	54,2
13. Les persones grans són com nens.	54,2
1. Nivell de salut acceptable fins als 65 anys, després hi ha un fort deteriorament.	53,1

Figura 5: Estereotips positius

Ítem	%
18. L'exercici físic és recomanable per les persones grans.	95,8
4. Les persones grans poden aprendre coses noves.	92,7
7. Les persones grans són tan responsables com els adults joves.	89,6
9. La gent gran té amics com les persones més joves.	82,3
14. No es perd l'interès per les coses.	82,3
19. Les persones grans fan la feina tan bé com ho farien altres de més joves.	82,3
2. No tenen incapacitats que els fan dependents.	80,2
17. La vellesa és el moment de descansar després de tota la vida dedicada a treballar.	79,2
20. Les persones grans no "caduquegen".	77,1
3. No tenen un considerable deteriorament de la memòria.	71,9
12. No perdem la capacitat de resoldre els problemes.	67,7
16. Les persones grans no s'irriten amb facilitat ni són rondinaires.	62,5
15. No s'incrementen els defectes amb l'edat.	60,4
6. La gent gran no és menys activa.	56,3
10. Les persones grans tenen interès pel sexe.	51

5. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Comparant els resultats d'aquest estudi amb els altres que s'han consultat a l'hora de poder realitzar aquest treball, trobem que quant al grau de temor i la freqüència en què els joves pensen amb l'envelliment, els resultats són pràcticament els mateixos que els trobats per Camilli, et al. (2010), amb molt poca variació en els percentatges. Per tant, podem arribar a la conclusió que tot i que els enquestats siguin conscients que l'envelliment és quelcom inevitable, encara no ho acaben de relacionar directament amb la seva pròpia vida, és a dir, ho veuen com quelcom llunyà. Aquesta percepció que tenen els joves, dons, trobem que és pràcticament igual als estudiats a Veneçuela que els d'aquí, tot i viure en contextos diferenciats.

Fent una ullada als resultats obtinguts de les afirmacions, veiem que hi ha una diferència evident, la proporció d'estereotips positius és molt superior que la de negatius. Quan ho comparem amb els que va aconseguir Fernández-

Ballesteros (1992) veiem que hi ha una gran diferència. En el seu estudi, tot i no ser estrictament destinat als joves universitaris, sinó a tots els col·lectius en general, va trobar que la població enquestada tenia grans estereotips negatius vers les persones grans. Tant és així que de les 20 afirmacions que es van plantejar, sols 5 es podrien considerar estereotips positius, que són els següents:

- 17. La vellesa és el moment de descansar després de tota la vida dedicada a treballar: 85%
- 18. L'exercici físic és recomanable per les persones grans: 72%
- 7. Les persones grans són tan responsables com els adults joves: 71%
- 4. Les persones grans poden aprendre coses noves: 69%
- 9. La gent gran té amics com les persones més joves: 62%

És de gran importància el canvi que hi ha hagut entre els resultats que va obtenir Fernández-Ballesteros fa justament 22 anys amb els actuals. Durant aquest període de temps s'han aconseguit capgirar les estadístiques, atès que la quantitat que hi havia al 1992 d'estereotips positius, ara hi són de negatius.

Uns anys després, Montañés i Latorre (2004) van analitzar els estereotips que tenien els joves de la Universitat d'Albacete vers la gent gran. Si comparem els resultats que van obtenir ambdós autors respecte els obtinguts en el present estudi, la diferència no és tan significativa com en el cas de Fernández-Ballesteros, puix que hi constaren 9 estereotips negatius, entre els quals trobem els que també tenen els joves de la Universitat de Girona. Per tant, amb aquesta dècada de diferència veiem que hi ha 4 característiques que han passat a ser positives.

En conclusió, comparant els resultats actuals amb els dels dos estudis realitzats amb anterioritat, trobem que hi ha hagut una evolució en la imatge associada a la gent gran, amb el pas dels anys aquesta ha esdevingut més positiva. A més a més, els estereotips negatius no es donen amb tanta proporció. També s'ha de dir que l'ordre de les diferents afirmacions ha anat canviant, és a dir, el que Fernández-Ballesteros (1992) va trobar que es considerava en primer lloc un estereotip positiu, o sia, "La vellesa és el moment de descansar després de tota la vida dedicada a treballar" ara el que ocupa el

seu lloc és “L'exercici físic és recomanable per les persones grans”, com van trobar, també, Montañés i Latorre (2004).

Fóra bo recordar que els estudis esmentats s'han realitzat en contextos diferents, tot i que s'ha procurat que el col·lectiu fos sempre el mateix, pot ser que hi hagi variables que no es tinguin presents, per això, cal ser prudents.

He de reconèixer que abans d'iniciar l'estudi en qüestió en vaig estar cercant de previs, alguns dels quals he reflectit en aquest article. Partint dels resultats que van extreure Fernández-Ballesteros (1992), Montañés i Latorre (2004) o Camilli, et al. (2010), esperava que els joves enquestats tindrien un nivell major d'estereotips negatius. Però, sorprenentment i trencant-me les expectatives que tenia, es pot dir que la imatge que tenen els joves estudiants de la Universitat de Girona vers la gent gran i l'envelliment, és més positiva i beneficiosa que la d'anys enrere. Aquest estudi s'hauria de poder estendre i analitzar els joves d'altres universitats de Catalunya per poder extrapolar els resultats a un nivell més general. Tant de bo sortissin tant o més positius que els aquí recollits.

Malgrat tot, això no significa que no s'hagi de continuar treballant perquè els joves tinguin una imatge real de la gent gran, és evident que no podem dir que no tinguin estereotips vers aquest col·lectiu, ja que seria quelcom impossible. Però el que sí podem procurar és que aquests no siguin negatius i no es converteixin en prejudicis cap a la gent gran, atès que això comportaria tot un seguit de discriminacions que no beneficiarien a ningú, i menys a les persones grans. També repercutiria en la pròpia manera d'envellir de les persones que tenen aquest tipus d'imatge. Així doncs, s'ha de procurar educar i estendre la idea de la vellesa com una etapa més de la vida, amb un seguit de canvis i oportunitats com totes les viscudes amb anterioritat. Procurant que la gent gran formi part de la societat amb igualtat amb els demès col·lectius, és a dir, amb els mateixos drets i obligacions, donant-los veu i deixant-los ser-ne partícips, per tant, permetent i facilitant que segueixin les bases de la Teoria de l'Envelliment Actiu (OMS, 2002).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Arnold-Cathalifaud, M., Thumala, D., Urquiza, A. i Ojeda, A. (2007). La vejez desde la mirada de los jóvenes chilenos: estudio exploratorio. *Última Década*, 27, p. 75-91. Recuperat el 19 de març de 2014, des de <http://www.scielo.cl/pdf/udecada/v15n27/art05.pdf>
- Camilli, C., Millán, A. i Tirro, V. (2010). Una mirada al significado que le atribuyen a la vejez los jóvenes estudiantes de la Universidad Metropolitana de Caracas, Venezuela. *ANALES*, 10, p. 227-251.
- Escovar, Humberto. (1987). Estereotipos e imagen del anciano. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 19, 51-62. Recuperat el 20 de maig de 2014, des de <http://www.redalyc.org/pdf/805/80519104.pdf>
- Fernández-Ballesteros, Rocío. (1992). *Mitos y realidades sobre la vejez y la salud*. Barcelona: SG Editores.
- Fernández-Ballesteros, Rocío. (2004). *Psicología de la vejez*. Recuperat el 20 de març de 2014, des de <http://www.fundacionmhm.org/pdf/Mono1/Articulos/articulo3.pdf>
- Fernández-Ballesteros, R., Moya, R., Íñiguez, J., i Dolores, M. (1999). *Qué es la psicología de la vejez*. Madrid: Editorial Biblioteca Nueva.
- Hummert, M. L. (1990). Multiple Stereotypes of Elderly and Young Adults: A Comparison of Structure and Evaluations. *Psychology and Aging*, 5 (2), 182-193. Recuperat el 20 de maig de 2014, des de <http://people.uncw.edu/ogler/Experimental/elderly%20and%20youth%20stereotypes.pdf>
- Instituto Nacional de Estadística (2013). *España en cifras 2013*. Recuperat el 12 de març de 2014, des de http://www.ine.es/prodyser/espa_cifras/2013/index.html#56/z
- IDESCAT (2012). *Estructura per edats*. Recuperat el 12 de març de 2014, des de <http://www.idescat.cat/dequavi/?TC=444&V0=1&V1=2>
- Instituto de Mayores y Servicios Sociales (2011). *Libro blanco: Envejecimiento activo*. Recuperat el 19 de març de 2014, des de http://www.imserso.es/InterPresent1/groups/imserso/documents/binario/8088_8089libroblancoenv.pdf

- Kennedy, G. E. (1992). Quality in Grandparent/Grandchild Relationship. *International Journal of Aging and Human Development*, 35, 83-98.
- Mishara, B.L., i Ridel, R.G. (1985). *El proceso de envejecimiento*. Madrid: Ediciones Morata.
- Montañés, J. i Latorre, J. M. (2004). *Psicología de la vejez: estereotipos juveniles sobre el envejecimiento*. Conca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- Observatorio de Personas Mayores (2006). *Percepciones sociales hacia las personas mayores*. Recuperat el 20 de maig de 2014, des de <http://www.observatoriodosmedios.org/mediateca/observatorio/xornadas/200702/artigo06.pdf>
- Organizació Mundial de la Salut (1999). *Ageing: Exploding the myths*. Recuperat el 18 de març de 2014, des de http://whqlibdoc.who.int/hq/1999/who_hsc_ahe_99.1.pdf
- Organizació Mundial de la Salut (2002). *Active Ageing: A Policy Framework*. Recuperat el 20 de març de 2014, des de http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/who_nmh_nph_02.8.pdf
- Organizació Mundial de la Salut (2012). *Fighting stereotypes*. Recuperat el 18 de març de 2014, des de http://www.who.int/ageing/about/fighting_stereotypes/en/
- Portal de Mayores. (2012). Los mitos y estereotipos asociados a la vejez. *60 y más*, 314, 46-51. Recuperat el 14 d'abril de 2014, des de <http://www.imserso.es/InterPresent2/groups/imserso/documents/binario/s314informe.pdf>
- Sánchez, Concepción. (2004). *Estereotipos negativos hacia la vejez y su relación con variables sociodemográficas, psicosociales y psicológicas*. Tesis doctoral no publicada, Universitat de Màlaga, Màlaga. Recuperat el 20 de maig de 2014, des de <http://www.biblioteca.uma.es/bbldoc/tesisuma/16704046.pdf>
- Santamarina, Cristina. (2002). La imagen de las personas mayores. Dins IMSERSO, *Percepciones sociales sobre las personas mayores* (47-76).